

Notitie Uitgangspunten voor de Ondersteuning van Dorps- en Buurthuizen

1. Inleiding

1.1 Belang van dorps- en buurthuizen

Ontmoetingsplekken, zoals dorps- en buurthuizen dragen bij aan een sterke sociale basis¹ in de dorpen en wijken. Ze zijn een bruisend middelpunt in het dorp of de wijk waar verschillende activiteiten en inwoners bij elkaar komen. De functie van dorps- en buurthuizen wordt door maatschappelijke ontwikkelingen steeds belangrijker: Ouderen blijven langer thuis wonen, er wonen meer kwetsbare inwoners in de dorpen en wijken, en eenzaamheid komt steeds vaker voor. Naast de dorps- en buurthuizen zijn er ook andere locaties waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en die bijdragen aan de sociale basis, bijvoorbeeld bij (sport)verenigingen, op scholen, in kerken of op plekken in de buitenruimte. Door de sociale cohesie die ontstaat in ontmoetingsplekken, ontstaat er bovendien een netwerk dat informeel hulp kan verlenen en eventueel vroegtijdig kan signaleren.

De impact van dorps- en buurthuizen is echter ook kwetsbaar. De programmering is bijvoorbeeld afhankelijk van voldoende vrijwilligers en de draagkracht van het dorp of de wijk. Daarnaast vragen onderhoud, verduurzaming en exploitatie vaak om aandacht. Gezien het belang van deze plekken, heeft de gemeente een faciliterende rol en biedt waar nodig en mogelijk ondersteuning.

De dorps- en buurthuizen in de gemeente Noordoostpolder verschillen in grootte, staat van het gebouw, eigendomssituatie, programmering en aantal actieve vrijwilligers. Ook varieert de draagkracht van de verschillende gemeenschappen. Daarom is de faciliterende en ondersteunende rol van de gemeente altijd maatwerk. Dit document biedt de uitgangspunten voor het maatwerk.

1.2 Wat is een dorps- of buurthuis?

In de dorps- en buurthuizen kunnen alle inwoners terecht. Dorps- en buurtbewoners voelen zich er thuis en kunnen er hun sociale netwerk onderhouden en/of uitbreiden. Verenigingen en andere organisaties delen dezelfde ruimtes. Dit leidt automatisch tot contact tussen mensen en bevordert daarmee de sociale samenhang en de leefbaarheid van de dorpen en wijken. Ook worden activiteiten georganiseerd met als expliciet doel om elkaar te ontmoeten, zoals koffieochtenden en sport- en spelactiviteiten. In dorps- en buurthuizen kunnen inwoners ook geïnformeerd of geadviseerd worden door bijvoorbeeld de gemeente of andere maatschappelijke organisaties.

Een ontmoetingsplek voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Het is een openbare gelegenheid en in principe toegankelijk voor iedereen;
- Het heeft een sociaal-maatschappelijke functie, die onder andere een rol vervult voor de leefbaarheid van het dorp of de buurt: het bevorderen van ontmoeting en het voorkomen van eenzaamheid;
- Het is multifunctioneel en meerdere partijen in het dorp of de wijk maken er gebruik van;
- Het bestuur heeft een rechtsvorm zonder winstoogmerk (vereniging of stichting).

1.3 In elk dorp en in elke wijk een dorps- of buurthuisfunctie

We vinden het belangrijk dat er in elk dorp en in elke wijk een plek is waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Daarom kijken we ook in nieuwbouwwijken naar de mogelijkheden om een dorps- of buurthuisfunctie toe te voegen. Bij nieuwbouw of renovatie worden altijd de mogelijkheden onderzocht om verschillende functies te combineren, zodat de voorzieningen toekomstbestendig blijven.

¹ De sociale basis wordt vaak beschreven als de vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen, gericht op het elkaar ontmoeten en ondersteunen, ontplooiën en ontspannen die zorgen dat mensen kunnen samenleven en meedoen. De sociale basis gaat over omzien naar elkaar, preventie en zelf- en samenredzaamheid. Het versterken van de sociale basis in de dorpen en wijken wordt door maatschappelijke ontwikkelingen steeds belangrijker. Ouderen blijven langer thuis wonen, er wonen meer kwetsbare inwoners in de dorpen en wijken en eenzaamheid komt steeds vaker voor.

In bijlage 1 staat een overzicht met alle dorps- en buurthuizen in de gemeente Noordoostpolder. Hierin is ook de huidige eigendomssituatie opgenomen.

1.4 Relatie met andere beleidsdocumenten

Deze notitie sluit aan op diverse beleidsdocumenten:

- **Beleidsplan Sociaal Domein 'Krachtig Noordoostpolder 2.0':** Het beleidsplan beschrijft dat het bevorderen van ontmoeting en contact van belang is voor de zelfredzaamheid en het eigen sociaal netwerk van inwoners. In het beleidsplan is de rol van dorps- en buurthuizen en de ondersteuning door de gemeente niet concreet belicht. Dit document is dan ook een verdere uitwerking van het beleidsplan.
- **Programma Leefbaarheid en Wonen:** Dit programma koppelt woningbouw aan investeringen voor de leefbaarheid. Verbetering van kwaliteit in zowel het ruimtelijk, fysieke als het sociale domein is van belang. Impactvolle dorps- en buurthuizen zijn essentiële voorzieningen voor het bereiken van brede maatschappelijke doelen.
- **Programma Samen en Gezond:** Dit programma streeft naar gezondere en samenredzamere inwoners. Het legt een sterke nadruk op sociale cohesie, aangezien zelfredzaamheid vaak afhankelijk is van ondersteuning binnen een sociaal netwerk. Ontmoetingsplekken dragen hieraan bij.
- **Programma Voorzien in Vastgoed (VIV):** Dit programma richt zich op de instandhouding van gebouwen in eigendom van de gemeente. Een groot deel hiervan is maatschappelijk vastgoed. Maatschappelijk vastgoed in bezit van bijvoorbeeld stichtingen, verenigingen, kerken of ondernemers kunnen ook waardevolle activiteiten huisvesten. Daar waar mogelijk wordt dit in het programma meegenomen en wordt gezocht naar combinaties voor een toekomstbestendige oplossing.
- **Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA):** Op landelijk niveau benadrukt dit akkoord het belang van een sterke sociale basis, waarbij gemeenten een cruciale rol vervullen.

2. Uitgangspunten voor de ondersteuning van dorps- en buurthuizen

Dorps- en buurthuizen opereren zelfstandig, met een bestuur dat volledig uit vrijwilligers bestaat. Daarnaast dragen vrijwilligers bij aan de organisatie en begeleiding van activiteiten.

Soms hebben de dorps- en buurthuizen tijdelijke ondersteuning nodig. Deze ondersteuning richt zich specifiek op het versterken van het bestuur en de dorps- en buurthuisfunctie en niet op het overnemen van de verantwoordelijkheden.

Integraal Gebiedsgericht Werken (IGW)

De gebiedsregisseurs van de gemeente zijn voorzitter van de IGW-gebiedsteams. Naast de gebiedsregisseurs bestaan deze teams uit opbouwwerkers van de welzijnsorganisatie, wijkagenten/politie, wijkconsulenten van de woningcorporatie en contactpersonen van de afdeling Wijkbeheer. De dorps- en buurthuizen zijn een onderwerp binnen de overleggen van de gebiedsteams. De gebiedsregisseurs hebben vanuit de gemeente de regie en sturen bij wanneer dat nodig is. De opbouwwerkers van de welzijnsorganisatie hebben direct contact met de dorps- en buurthuizen, weten wat er speelt en hebben een signalerende functie richting de gebiedsteams/gebiedsregisseurs.

De uitgangssituaties van dorps- en buurthuizen verschillen sterk. Factoren zoals eigendom, gebouwenkenmerken (bijvoorbeeld wat betreft ouderdom en commerciële mogelijkheden) en de draagkracht van het dorp of de wijk bepalen de afspraken over het onderhoud, de huur en eventuele ondersteuning. Daarom is maatwerk essentieel. De ondersteuning richt zich op drie thema's: vrijwilligers, programmering en locatie. De ondersteuning per thema wordt hieronder verder toegelicht.

2.1 Vrijwilligers

De gemeente waardeert het werk van de vrijwilligers die de dorps- en buurthuizen draaiende houden. Tegelijkertijd is het vinden van voldoende geschikte vrijwilligers soms een uitdaging, vooral in dorpen en wijken met minder draagkracht.

De gemeente en de welzijnsorganisatie bieden waar nodig ondersteuning bij het werven, begeleiden en opleiden van vrijwilligers. De welzijnsorganisatie kan tijdelijk extra ondersteuning bieden in het verbinden van inwoners binnen het dorp of de wijk. Daarnaast biedt de gemeente gerichte ondersteuning, zoals trainingen voor bestuursleden over financiën of het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

2.2 Programmering

Dorps- en buurthuizen zijn toegankelijk en bieden een gevarieerd aanbod dat aansluit op de behoeften van de verschillende doelgroepen in het dorp of de wijk, zoals kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen en nieuwkomers. Samenwerking met maatschappelijke partners speelt hierin een cruciale rol. Ook kunnen dorps- en buurthuizen fungeren als laagdrempelige informatiepunten, waar inwoners terecht kunnen met vragen en worden doorverwezen naar relevante voorzieningen binnen het sociaal domein.

De programmering van dorps- en buurthuizen sluit aan bij de behoeften van het dorp of de wijk. Het bestuur en de vrijwilligers van het dorps- of buurthuis nemen hierin het voortouw. De gebiedsregisseurs van de gemeente adviseren, terwijl de opbouwwerkers van de welzijnsorganisatie een verbindende rol spelen om de programmering goed af te stemmen op de wensen van dorps- en buurtbewoners.

2.3 Locatie

De mate van impact van een dorps- of buurthuis, is mede afhankelijk van de locatie. De locatie moet uitnodigend, toegankelijk en herkenbaar zijn.

2.3.1 Eigendom, renovatie en onderhoud

De huidige eigendomssituatie van de dorps- en buurthuizen blijft behouden. Wanneer langdurige financiële ondersteuning nodig is, zijn wellicht aanvullende maatregelen nodig. In dat geval kan de eigendomssituatie heroverwogen worden.

- *Dorps- en buurthuizen in eigendom van de gemeente*

Bijna alle buurthuizen en sommige dorpshuizen zijn in eigendom van de gemeente. We streven naar een kostendekkende huurprijs waarbij waar nodig een korting op de huur wordt gerekend. Deze korting wordt onder andere bepaald door de draagkracht van het dorp of de wijk en de eigenschappen van de locatie.

De gemeente is verantwoordelijk voor de rennovatie en het onderhoud aan de buitenkant van het gebouw. De besturen hebben de verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan de binnenkant van het gebouw. Deze afspraken zijn vastgelegd in de zogenoemde kruisjeslijsten.

Voor de dorps- en buurthuizen, die in eigendom van de gemeente zijn, zorgt de gemeente ervoor dat de basis op orde is. De voorzieningen op de locatie, zoals sanitair en keuken, zijn goed en de locatie is voor iedereen toegankelijk, ook voor mensen met een beperking. Wanneer de basis nog niet op orde is kijken we per buurt- of dorpshuis naar de behoefte, voorwaarden en andere overwegingen waar rekening mee gehouden moet worden.

- *Dorps- en buurthuizen in eigen beheer*

Bij dorps- en buurthuizen in eigen beheer is het bestuur verantwoordelijk voor zowel de buitenkant als het interieur van het gebouw wat betreft renovatie en onderhoud. Wanneer er onvoldoende middelen beschikbaar zijn en dit de maatschappelijke functie van het dorpshuis belemmert, wordt in samenwerking met het bestuur naar een oplossing gezocht. Daarbij wordt ook gekeken naar een duurzame aanpak voor toekomstige renovaties en onderhoudsvraagstukken.

- *Wijken zonder fysieke ontmoetingsplek*

Ook wijken zonder fysieke ontmoetingsplek kunnen rekenen op ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van bijdragen voor locatiekosten voor activiteiten.

2.3.2 Exploitatie

Het bestuur is verantwoordelijk voor de exploitatie van het dorps- of buurthuis en zorgt voor voldoende inkomsten om onder andere het onderhoud van het gebouw te bekostigen. Afhankelijk van de eigendomssituatie betreft dit alleen de binnenkant of ook de buitenkant van het gebouw. Daarnaast draagt het bestuur zorg voor bijvoorbeeld de energiekosten. Afhankelijk van de locatie, zijn de inkomsten bijvoorbeeld afkomstig uit de verhuur van ruimte, sponsoring, subsidies, een kantine en een eigen bijdrage van bezoekers van een activiteit.

Soms lukt het niet om de exploitatie rond te krijgen. Voor een deel van de dorps- en buurthuizen geldt dat de exploitatie een (te) groot beslag legt op de tijd en energie van het bestuur. We willen voorkomen dat dit ten koste gaat van de maatschappelijke functie. De gemeente kan tijdelijke ondersteuning bieden, afhankelijk van verschillende factoren, zoals het al dan niet aanwezig zijn van faciliteiten die inkomsten genereren, bijvoorbeeld verhuurbare ruimten of een kantine. Ook wordt gekeken naar de staat van het pand (en het bijbehorende energieverbruik), de eigen inspanningen van het bestuur voor het onderhouden van het pand (bijvoorbeeld investeringen in verduurzaming), de mogelijkheid om een eigen bijdrage te vragen voor activiteiten in verband met lagere inkomens in het dorp of de wijk, en de omvang van het dorp of de wijk. Bij eventuele ondersteuning worden ook afspraken gemaakt over de toekomstige exploitatie.

Zoals in alinea 2.2.1 is beschreven kan de ondersteuning ook bestaan uit het trainen van bestuursleden of vrijwilligers.

2.4 *Onvoorziene omstandigheden*

Bij onverwachte situaties kunnen extra maatregelen worden genomen om dorps- en buurthuizen te ondersteunen. De aard van de maatregelen hangt af van de specifieke situatie, de impact op de exploitatie en de kenmerken van het dorps- of buurthuis.

Bijlage 1 Dorps- en buurthuizen in de gemeente Noordoostpolder

Dorpshuis	Dorp	Eigendom gemeente?
MFC de Akkers	Bant	Nee
Dorpshuis De Binkel	Creil	Ja
Dorpshuis Het Roefje	Ens	Ja
MFC 't Mozaïek	Espel	Nee
Dorpshuis Het Klokhuis	Kraggenbrug	Nee
Dorpshuis De Bosfluit	Luttelgeest	Ja
Dorpshuis De Markering	Marknesse	Ja
MFC Het Rietveld	Nagele	Nee
MFA Het Klavier	Rutten	Ja
MFC De Pionier	Tollebeek	Nee

Buurthuis	Buurt	Eigendom gemeente?
Buurthuis De Golfslag	Centrum	Nee, Mercatus huurt de ruimte van de eigenaar en stelt de ruimte in bruikleen beschikbaar aan de stichting.
Buurthuis De Erven	Erven	Ja
Buurthuis Espelervaat	Espelervaat	Ja
MFC Revelsant	Revelsant	Ja
Buurthuis De Zuidert	Zuidert	Ja
Wijkplatform Emmelhage	Emmelhage	Geen fysiek buurthuis